

MENFP

MINISTÈRE DE L'ÉDUCATION NATIONALE
ET DE LA FORMATION PROFESSIONNELLE

PWOGAM KONPETANS MINIMAL

KREYÒL

SEGONDÈ IV

DECEMBRE 2019

Pwogram konpetans minimal pu kreyòl Segondè IV Konsiy pou yon aplikasyon pratik

Pwogram ki nan men nou la a rele: « Pwogram konpetans minimal pou kreyòl ». Li prepare apati pwogram nou te deja konn sèvi avèk li a ki fèt pou yon ane lekòl ki dire 189 jou, konsa si nou te fè 3 èdtan pa semèn nou t ap kouvri tout pwogram nan pandan ane akademik la.

Men lè nou konsidere pwoblèm ki te genyen nan peryòd « Peyi lòk » la ki te dire plis pase (2) mwa, sa ki te gen gwo enpak sou bon dewoulman ak pwogresyon pwogram nan, otorite yo nan Ministè Edikasyon Nasyonal vle pou aktivite eskolè yo kontinye pou ane akademik 2019/2020 an. Se poutèt sa Minis Edikasyon Nasyonal la, Pierre Josué Agénor CADET ak lòt otorite nan domèn nan bay direksyon teknik konsène yo enstriksyon pou yo pase men nan kalandriye eskolè a epi prepare yon pwogram ki adapte avèk il.

An gwo, se yon travay ki pèmèt nou evalye kantite jou klas elèv yo te pèdi pandan peryòd sa a epi konsidere eleman ki pi enpòtan yo pou chak disiplin, sa vle di divès tèm pou chak matyè ki pral pèmèt ane akademik la reyisi pou divès nivo ansèyman yo.

Direksyon Ansèyman Segandè a mete estrateji l anplas pou nou ka rive kouvri tout sa ki te pèdi nan tan aprantisaj la. Pou Kreyòl Segondè III ak Segondè IV seri LLA, gen 36 èdtan ki pèdi. Li posib pou nou rekipere 22 nan yo epi pou rès 12 ki rete yo, n ap bay devwa pou lakay ak travay rechèch. N ap ka rive fè sa si nou respekte yon pwogram 4 èdtan pa semèn.

N ap sèvi ak pati ki pa twò peze nan pwogram nan kòm aktivite ansèyman / aprantisaj pou elèv yo ka fè devwa rechèch yo nan divès nivo segondè a. Pati sa yo ap disponib sou divès platfòm Ministè Edikasyon Nasyonal kreye pou sa.

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
Eksprime lide ak presizyon nan sitiyasyon komunikasyon oral tankou ekspoze, deba, kont-randi.	Kominikasyon oral	Site kèk sitiyasyon kominikasyon oral pwopoze. • Ekspoze • Deba Kont-randi
Apresye yon zèv literè ekri an kreyòl, pote jijman sou li, reflechi sou valè estetik li.	Kominikasyon ekri : Lekti zèv literè	- Bay kèk jan ak tip zèv literè pwopoze pou lekti - Defini vokab sa yo • Fab • Pwezi • Woman • Teyat ▪ Degaje kontni tèks la ▪ Degaje òganizasyon tèks la ▪ Disène pwennvi ki nan tèks la ▪ Pozisyon pèsònèl parapò a valè ki ekspprime nan tèks la Eksprime reyaksyon a tèks la

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
Retrase atravè yon zèv literè istwa literati kreyòl	Kominikasyon ekri : Istwa literati kreyòl	- Chèche non 20 ekriven nan istwa literati kreyòl ayisyen an. - Konpare fòm literati kreyòl ayisyen nan lòd kronolojik - Bay non 10 zèv nan literati kreyòl la. - Asosye otè ak zèv - Dekri kontèks aparisyon chak zèv
Planifye e redije ekri agimantatif tankou esè, kòmantè, disètasyon an relasyon ak zèv yo etidye yo e nan respè gramè ak òtograf lang kreyòl la.	Kominikasyon ekri : Pwodiksyon ekri	- Bay non kèk sitiyasyon ekriti Verifye si tèks yo konfòm ak grafi ofisyèl lang non kreyòl

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
-Eksprime lide ak presizyon nan sitiyasyon kominika-syon oral tankou ekspoze, deba, kont-randi. -Pran lapawòl pandan kenz (15) minit oswa plis devan pwofesè ak klas la nan yon ekspoze ki adapte a oditwa a. -Enplike pèsònèlman nan diskou oubyen rete net (san pran pozisyon). Itilize estrateji ki ap atire byenveyans oditè a, kenbe atansyon l, e enplike l... -Itilize yon rejis lang nan nivo oditwa a. -Itilize ak efikasite sipò anplwaye nan komini-kasyon oral: chema, tablo, lojisyèl prezanta-syon, retwopwojektè, manyetofòn, manyetoskòp. -Pran nòt sou pawòl lòt moun e site yo evantyèlman. -Distenge sa ki parèy e diferan yo nan kontni diskou ou tande yo enpi elimine redondans yo.	Kominikasyon oral (Ekspoze)	Anseyan an ap asire mizanplas konpetans lan apati yon ansanm sekans sou kominikasyon oral l ap òganize selon youn nan de (2) gran sitiyasyon kominikasyon yo itilize nan klas: •Sitiyasyon kominikasyon dirèk ki ka espontane ou prepare. •Sitiyasyon kominikasyon difere. -Li dwe pwofite travay sou yon seri tèm yo etidye nan tèks yo tankou anviwon-man, sosyete, solidarite, ou tout lòt tèm ki ap fè aktiyalite. Mizanplas sekans sa yo ka pèmèt elèv yo non sèlman kominike, men tou devlope lòt kapasite tankou pran nòt, pran ase tan pou estriktire kontni ak fòm yonmesaj, oral, prepare fich prezantasyon (deba, ekspoze, kont-randi), itilize materyèl odyovizyèl. -Enonse yon fè ak opinyon -Devlope yon tèz avèk agiman

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
A pati done ou seleksyone, elabore yon diskou koyeran ki chita sou yon plan klè e adapte pou destinatè a.		Konpetans sou lang nan kivedi : Koyeran ; Sentaks ; Konstriksyon agimantasyon ; Rejis. Bay entansyon kominika-syon yo te vize a. •Detèmine plan deba a. •Chwazi tèz ak kèk agiman pou soutni tèz ou vle defann. •Montre akò w ou dezakò w •Repere manèv lòt entèvenan pou l defann tèz pa li. •Entwodiksyon •Devlopman •Moman pou pran lapawòl •Konklizyon Diferans ant tèz ak agiman. • Kantite, lòd e fòs agiman yo. • Bay mòd diskou yo rapòte. • Montre valè silans, jès, mimik ak entonasyon. • endike karakteristik epsikilojik, sosyal, entèlektyèl yon destinatè. • Pou abòde osinon pou kapab atenn konpetans yo, pwogram nan pwopoze pou bay sitiyasyon kominikasyon ki nan 2 pwochen paj yo priyorite :

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
Koute : •Pran nòt sou pawòl lòt moun e site yo evantyèlman (nan yon deba oubyen ekspoze); •Distenge sa ki parèy e diferan nan diskou ou tandè yo enpi elimine redondans yo ; •Distenge fè ak opinyon ; Repere mannèv yon lòt entèvenan e entèprete non vèbal li. Pale : •Pran la pawòl pandan 15 minit oswa plis devan pwofesè a ak klas la nan yon ekspoze ki adapte a oditwa a. (Prezante yon zèv literè oubyen yon tèm); •A pati done ou seleksyone elabore yon diskou koyeran ki chita sou yon plan klè e adapte pou destinatè a ; •Itilize estrateji ki ap atire byenveyans oditè a, kenbe atansyon li : 1)Sipò tankou chema, tablo, retwopwojektè, manyetofòn, el... 2)Rejis lang ki nan nivo oditwa a. Enplike pèsònèlman nan diskou oubyen rete net.	Deba	• Mòd diskou rapòte ; • Ekriti abreje, senbòl, nominalizasyon ; • Nosyon sou refòmilasyon e redondans ; • Mak ki tradwi sibjektivite ak mas ki kache l; • Kantite, lòd e fòs agiman yo; Valè silans, jès, mimik ak entonasyon. • Asonans ak konklizyon tou brèf ; • Plan diskou a e prizankont karakteristik epsikolojik, sosyal, entèlektyèl, nivo langaj destinatè a; • Mwayen lengwistik e paralengwistik pou enplike destinatè a; • Devlopman tèz ak divès tip agiman; • Fè ak opinyon; Ton, jès, mimik elatriye.

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
Koute : Pran nòt sou pawòl lòt moun e site yo evantyèlman; Repere mannèv lòt entèvenan pou l defann tèt pa li; Pale : Detèmine plan deba a; Chwazi tèt ak kèk agiman pou soutni tèt ou vle defann nan; Itilize estrateji ki ap kenbe atansyon oditwa a: Sipò pou apiye agiman; Rejis lang pou ranfòse agiman yo.	Kominikasyon oral	- Mòd diskou rapòte; - nominalizasyon; - Kantite, lòd, fòs agiman yo; - Jès pou ekspri akò, dezakò, rezèv. - Entwodiksyon, devlopman, moman pou pran lapawòl, konklizyon; - Diferans ant tèt ak agiman; - Mwayen lengwistik (koyeans, konstrikasyon gramatikal pou enonse bon agiman); Ton, wotè vwa, jès, mimik, el...

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
Apresye yon zèv literè ekri an kreyòl, pote jijman sou li, reflechi sou valè estetik li. -Repere jijman valè eksplisit e enfere valè enplisit ki nan woman an -Apati konpòtman, pawòl ak panse yon pèsonaj, enfere karakteristik epsikolojik, sosyal, etik ou ideyolojik li -Enfere e analize relasyon ant yon naratè eksteryè lan istwa ak pèsonaj yo (anpati, disonans, ironi...) -Eksplike rezon boulvèsman lòd kwonolojik (retou annaryè, antisipasyon) -Rekonèt trè karakteristik lan divès kalte woman Tabli relasyon ant yon zèv ou etidye ak yon kouran literè ou atistik	kominikasyon ekri : lekti zèv literè	Chèche eleman enplisit teks la - Chèche endis teks la - Chèche valè esplisit teks la - Degaje konesans leksikal anrapò ak epsikoloji, sosyoloji, etik, ideyoloji - Kèk nosyon sou epsikoloji, sosyoloji, etik, ideyoloji - Menm konesans ak sa ki pi devan an - Konesans sou rapò ant pèsonaj ak naratè a, fokalizasyon... - Konesans sou zafè tan nan resi - Eleman ki defini divès kalte jan literè tankou: nouvèl, woman sosyal, epsikolojik, peyizan, elatriye. - Konesans ekstèn sou istwa literè. Retrase atravè yon zèv literè istwa literati kreyòl la. - kouvri youn ou plizyè sekans pou yon dire douz (12) à kenz (15) zè. Anseyan an ka chwazi youn ou de (2) woman akonpaye ak tèks e dokiman konplemantè. Etandone lekti se yon objektif priyorite, fòk nou ankouraje elèv yo li anpil. Ekstrè zèv literè, men tou yon zèv annantye.

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
		Nou dwe pèmèt elèv yo apwofondi metriz de (2) fòm lekti : lekti analitik e lekti nètale. - Lekti nètale a se yon premye lekti ki lib, dirèk e ki pèmèt sezi sans tèks ak karakteristik jeneral li san okenn analiz detaye sou tèks la. - Se youn nan mwayen ki ka fè elèv yo pran gou pou lekti. Lekti sa a, elèv yo ka pratike l nan klas la tankou lakay yo. Konsènan lekti analitik la li dwe pèmèt elèv yo konstwi de fason detaye siyifikasyon tèks. Se ak yon ansanm zouti, lekti sa a posib. - Zouti sa yo, anseyan ka prepare yo sèl oubyen an gwoup. Yo dwe prezante tèks la ak tout otè li e sitiye woman an nan kontèks literè, istorik e sosyal li. Sekans aprantisaj yo dwe enstale ka elèv la konpetans pou l metrize : Istwa a ki genyen kat (4) eleman enpòtan: entrig, pèsò-naj, reprezantasyon tan, reprezantasyon espas.

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
		-Narasyon an ki konsène: konpozisyon, otè ak naratè a, fokalizasyon, modalizasyon. - Valè ki nan woman atravè vizyon sou lemonn nan ak ideyoloji.

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
- Apresye yon zèv literè ekri an kreyòl, pote jijman sou li, reflechi sou valè estetik li. - Degaje aspè ki karakterize yon fab -.....Metrize eleman ki pèmèt yo konprann kontèks yo ekri yon fab e sezi anje li yo. -.....Mennen yon etid konpare sou de (2) fab. -.....Idantifye pwosede estilistik yo itilize nan fab. Rekri yon fab defason pou chanje moral otè ki ekri l la te ba li.		Aspè majè ki karakterize fab : 1) Resi tou kout ki baze sou agimantasyon endirèk ; 2) Kontni enplisit ; 3) Refleksyon didaktik ki vini ak yon moral ; 4) Nati senbolik fab -Oijin antik fab -Evolisyon fab nan literati kreyòl -Moral e sosyete -Istwa literè -Kontèks redaksyon -Agimantasyon -Vèsifikasyon -Pèsonifikasyon -Diskou rapòte -Dyalòg -iferan fòm itilize pou rekri yon tèks -Sitiyasyon -Kòmantè Enfliyans / Pawodi / Pastich

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
- Apresye yon zèv literè ekri an kreyòl, pote jijman sou li, reflechi sou valè estetik li. - Repere, nan yon powèm ou konnen oubyen ou pa konnen otè li, kritè ki ka pèmèt ou idantifye nan ki kouran literè osinon atistik li soti. Retrase atravè yon zèv literè istwa litarati kreyòl la. Detèmine nan yon tèks pwetik sa ki parèt nouvo osinon ki kite tradisyon ak prensip nou jwenn nan pwezi.	Poezi	- Sitiye tèks la nan kontèks evolisyon istwa pwezi kreyòl ann Ayiti. - Analize estrikti tèks la e rapò ant fòm ak siyifikasyon pou pèmèt elèv yo degaje travay pwetik ki reyalize sou lang kreyòl la ka powèt ayisyen yo. - Fonksyon pwetik atravè Jwèt fonetik yo (rim, asonans, aliteras-yon). - Jwèt gramatikal yo ak sentak- sik yo (envèsyon, repetisyon yon menm estrikti, repatisyon sengilye ak pliryèl). - Jwèt leksikal yo (paralelis ak opozisyon, repetisyon, pèsoni-fikasyon, chan leksikal, polise- mi, konotasyon, konparezon, metafò...) - Jwèt ritmik yo (koup, kadans, anjanbman). - Konesans sou istwa pwezi kreyòl ann Ayiti. Retrase atravè yon zèv literè istwa litarati kreyòl la. gwoupman tèks pwetik depi kòmansman istwa pwezi ann Ayiti jiska jodi a.

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
Apresye yon èv literè ekri an kreyòl, pote jijman sou li, reflechi sou valè estetik li. -Li yon pyès teyat oubyen yon estrè pou pwopoze yon mizansèn, yon deko,	Teyat	- Etidye kominikasyon teyatral - Etidye konvansyon ak pwosede teyatral yo : Kou teyat, apate, kipwoko, Monològ (an absans tout naratè yo, li ka sèvi pou fè konnen ''panse sekrè'' yon pèsonaj oubyen rakonte sa ki ap pase deyò sèn nan); Sèn ekspozisyon. -Etidye langaj teyatral -Rapò ant pèsonaj yo -Wòl yon deko (vizyèl ak sonò) ekleraj, kostim yo, makiyaj, akseswa yo,... Opsyon mizansèn

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
Tabli relasyon ant yon èv ou etidye ak yon kouran literè ou atistik ; Rekonèt trè karakteristik lan divès kalte woman; Apati konpòtman, pawòl ak panse yon pèsonaj, enfere karakteristik epsikolojik, sosyal, etik ou ideyolojik li; Eksplike rezon boulvèsman lòd kwonolojik (retou annaryè, antisipasyon); Enfere e analize relasyon ant yon naratè eksteryè lan istwa ak pèsonaj yo (anpati, disonans, ironi...); Bay reyaksyon pèsonèl sou yon tèz, yon sistèm valè, sou konpòtman yon pèsonaj; Repere jijman valè eksplisit e enfere valè enplisit ki nan woman an.	Woman	Konesans ekstèn sou istwa literè an kreyòl ; Eleman ki defini divès kalte jan literè tankou: woman sosyal, epsikolojik, peyizan, elatriye ; Enplisit ; Konesans leksikal anrapò ak epsikoloji, etik, ideyoloji ; Konesans nan zafè tan nan resi ; Konesans sou rapò ant pèsonaj ak naratè a, fokalizasyon ; Menm konesans ak sa ki vini an twazyèm nan ; Enplisit ; Endis.

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
Degaje aspè ki karakterize yon fab; Metriz eleman ki pèmèt yo konprann kontèks yo ekri yon fab e sezi anje li yo ;	Fab	- Aspè majè ki karakterize fab : 1) Resi tou kout ki baze sou agimantasyon endirèk ; 2) Kontni enplisit ; 3) Refleksyon didaktik ki vini ak yon moral ; 4) Nati senbolik fab. - ...Orijin antik fab - ...Evolisyon fab nan literati kreyòl - ...Moral e sosyete - ...Istwa literè - ...Kontèks redaksyon - ...Entètekstyalizasyon - ...Agimantasyon - ...Vèsifikasyon - ...Pèsonifikasyon - ...Diskou rapòte - ...Dyalòg -Diferan fòm itilize pou rekri yon tèks -Sitiyasyon -Kòmantè -Enfliyans -Pawodi - Pastich

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
- Li yon pyès teyat	Teyat	- Etidye kominikasyon teyatral ; - Etidye konvansyon ak pwosede teyatral yo : Kou teyat; Apate; Kipwoko; Monològ (an absans tout naratè yo, li ka sèvi pou fè konnen ''panse sekrè'' yon pèsonaj, oubyen rakonte <u>le hors scène</u>) ; Sèn ekspozisyon ; -.....Etidye langaj teyatral ; -.....Rapò ant pèsonaj yo ; -.....Wòl yon deko (vizyèl ak sonò) ekleraj, kostim yo, makiyaj, akseswa yo,... -.....Opsyon mizansèn.

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
- Li yon pyès teyat	Teyat	- Etidye kominikasyon teyatral ; - Etidye konvansyon ak pwosede teyatral yo : Kou teyat; Apate; Kipwoko; Monològ (an absans tout naratè yo, li ka sèvi pou fè konnen ''panse sekrè'' yon pèsonaj, oubyen rakonte <u>le hors scène</u>) ; Sèn ekspozisyon ; -.....Etidye langaj teyatral ; -.....Rapò ant pèsonaj yo ; -.....Wòl yon deko (vizyèl ak sonò) ekleraj, kostim yo, makiyaj, akseswa yo,... Opsyon mizansèn.

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
- Repere, nan yon powèm ou konnen oubyen ou pa konnen otè li, kritè ki ka pèmèt ou idantifye nan ki kouran literè osinon atistik li soti. Retrase atravè yon zèv literè istwa literati kreyòl la. Detèmine nan yon tèks pwetik sa ki parèt nouvo osinon ki kite tradisyon ak prensip nou jwenn nan pwezi.	Poezi	❖ Fonksyon powetik atravè Jwèt fonetik yo (rim, asonans, aliteras-yon) Jwèt gramatikal yo ak sentak-sik yo (envèsyon, repetisyon yon menm estrikti, repatisyon sengilye ak pliryèl). Jwèt leksikal yo (paralelis ak opozisyon, repetisyon, pèsonifikasyon, chan leksikal, polise-mi, konotasyon, konparezon, metafò...) Jwèt ritmik yo (koup, kadans, anjanbman). ❖ Konesans sou istwa pwezi kreyòl ann Ayiti. ❖ Retrase atravè yon zèv literè istwa literati kreyòl la. •dekouvri istwa a •identifye enonsyatè tèks la. ❖ dekouvri tèm powèt la devlope ❖ tabli rapò ant fòm powetik la e sans tèks la. •rekonèt sijè ki dekri a.

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
- Repere, nan yon powèm ou konnen oubyen ou pa konnen otè li, kritè ki ka pèmèt ou idantifye nan ki kouran literè osinon atistik li soti. Retrase atravè yon zèv literè istwa literati kreyòl la. Detèmine nan yon tèks pwetik sa ki parèt nouvo osinon ki kite tradisyon ak prensip nou jwenn nan pwezi.	Poezi	• rekonèt eleman yo dekri yo. • tabli rapò ant eleman yo dekri yo. • rekonstwi plan tèks la. • distinge yon istwa imajinè ak yon istwa reyèl. • rekonèt eleman pwogresyon ki tabli koyerans tèks la. • Rekonèt pasaj lòt tip tèks (deskriptif, agimantatif, el...) nan tèks la e rekonèt enterè yo. • disène eleman ki sèvi pou òganize tèks la. • rekonèt eleman pwogresyon ki tabli koyerans tèks la. • rekonstwi plan tèks la. • rekonèt pwogresyon enfòmasyon ki tabli koyerans tèks la • rekonèt nan tèks la pasaj ki opinyon ak pasaj ki se fè reyèl yo dekri. evalye nan ki mezi tèks la (kontni, òganizasyon, pwennvi, bi) ouvri davantaj lespri lekti a e satisfè oubyen bezwen imajinasyon li oubyen konpreyansyon yon reyalite.

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
- Retrase atravè yon zèv literè istwa literati kreyòl la.	ISTWA LITERATI KREYÒL	- Mountrè kon-tinuite, evolisyon ki gen nan istwa literati kreyòl la. - Kontèks istorik, literè. - Mòd apresyasyon zèv literè. - Oraliti. - Istwa ak devlopman literati kreyòl depi lakoloni jiska jodi a. - Premye tèks lang kreyòl la. - Literati oral. - Premye liv ekri an kreyòl. - Demaraj literati lang kreyòl la. - Byografi otè yo. - Mouvman, tandans. - Kontèks istorik, sosyal, politik, ekonomik. - Nesans ak devlopman literati kreyòl la. - Montre kouman istwa literati kreyòl la ka pote limyè sou yon zèv kreyòl. - Repere fòm literati kreyòl la pran depi li kòmanse jis jodi a. - Idantifye fòm literati kreyòl la pran nan lòd kronolojik. - Idantifye otè yo, sa yo reprezante nan istwa literati kreyòl la. Tabli paralèl ki genyen ant istwa literati kreyòl ak devlopman lang kreyòl la.

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
- Planifye e redije ekri agi-mantatif tankou esè, kòman-tè, disètasyon an relasyon ak zèv yo etidye yo e nan respè gramè ak òtograf lang kreyòl la. -.....Konprann yon sijè -.....Chèche ide (mobilize konesans ak eksperyans; konsilte ouvraj re-ferans nan bibliyotèk, sou entènèt, entèvyouve moun, espesyalis) -.....Elabore yon plan ki koresponn ak yon sijè - Itilize agiman pètinan e apro-priye - Òdone e devlope agiman yo ak tout egzanp - Redije entwodiksyon, de-vlopman ak konklizyon Reli e korije	Disètasyon	Anfen, anseyan yo dwe ede elèv yo metrize metodoloji pou yo ekri yon tèks agimantatif e inisye yo egalman nan teknik rechèch keseswa nan bibliyo-grafi oubyen sou entènèt. -.....Diferan tip desètasyon -.....Diferan tip dokiman -.....Analiz dokiman -.....Rechèch dokimantè -.....Diferan tip plan -.....Asosyasyon plan ak sijè -.....Ajansman enfòmasyon -.....Diferan tip agiman -.....Distenksyon ant tèz, agiman e egzanp -.....Teknik pou redaksyon : entwodiksyon, devlopman ak konklizyon -.....Paragraf ak alineya -.....Konektè lojik -.....Gramè ak Òtograf -.....Ekspresyon rapò lojik yo Koyerans

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
-Planifye e redije ekri agi-mantatif tankou esè, kòman-tè, disètasyon an relasyon ak zèv yo etidye yo e nan respè gramè ak òtograf lang kreyòl la. -Metriz e aplike règ òganiza-syon ak fonksyonman gramè, fraz tankou gramè tèks. -Obsève e itilize òganizasyon divès tip ak fòm fraz. -Evalye sans divès tip ak fòm fraz ka pote nan yon tèks. -Obsève e evalye divès kalte fraz ki pèmèt eksprime kondisyon, kòz, konsekans, bi, konsesyon, el... -Obsève fonksyonman e evalye wòl diskou rapòte nan yon tèks. Obsève e itilize divès makè ki sèvi pou mare lide nan yon tèks.	Gramè	Rive nan katriyèm ane segondè, elèv yo sipoze genyen yon bon metriz gramè ak òtograf kreyòl la. Pou asire mizannèv konpetans sa yo nan nivo sa a, anseyan an ap favorize aprantisaj gramè fraz tankou gramè tèks dwe fèt anmèmtan. Se nan moman elèv la ap pratike lekti osinon ekriti pou envite li obsève estrikti lang lan, konstriksyon sentaksik yo. Li dwe pwofite pou li evalye sans fraz la e wòl li jwe nan tèks la parapò pwogresyon enfòmasyon ak koyerans tèks la. Aprann elèv yo dekouvri sans mo yo dapre fonksyon yo nan yon fraz. Ede elèv yo dekouvri nan tèks lekti yo diskou rapòte yo (dirèk ou endirèk) ak tout mak ki karakterize yo (vèb ki entrodui yo, ponktyasyon, fraz ki dekoupe ladan yo). Montre elèv yo kouman diskou rapòte a selon li dirèk oubyen endirèk li fè naratè a efase tèt li pou li kite lòt pale (dirèk) osinon li fè naratè a entèvni (endirèk). Li enpòtan pou pòte elèv yo obsève e konprann wòl makè yo (oubyen konektè yo) jwe nan mare lide nan yon tèks. Fè yo dekouvri divès sans makè sa yo genyen: •adisyon •bi •el... Montre elèv yo divès teknik lang nan genyen pou li reprann yon enfòmasyon nan yon tèks. •Sibstiti leksikal Sibstiti gramatikal

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
-Planifye e redije ekri agi-mantatif tankou esè, kòman-tè, disètasyon an relasyon ak zèv yo etidye yo e nan respè gramè ak òtograf lang kreyòl la. -Metrize e itilize òtograf kreyòl la nan divès sitiyasyon kominika-syon ekri. -Aplike prensip òtograf kreyòl la. -Metrize e aplike siy grafik kreyòl la: ponktyasyon, aksan, tipografi.	Òtograf	Pou sa ki konsènen òtograf kreyòl la, anseyan pa gen pou li fè yon aprantisaj sistematik. Entrene elèv yo obsève divès mak òganizasyon nan tèks yo: •dispozisyon grafik •jan karaktè yo (gra, italik, gwo lèt, ti lèt) •paragraf, tit, soutit Pwofite tout okazyon kote elèv yo ankontak ak ekri (lekti tèks) pou ranfòse konsepsyon li. Se sitou nan sitiyasyon pwodiksyon tèks pou anseyan ede elèv yo pran konsyans de divès kalte règ fonksyonman lang kreyòl la nan kontraksyon leksikal. Fè elèv yo obsève siy ponktyasyon yo nan fraz, nan tèks menm jan ak aksan yo (aksan fòs), siy tipografik tankou gimè, krochè, parantèz, el... Règ ekriti divès fòm kontraksyon: •Leksikal •Gramatikal Siy ponktyasyon Aksan Siy tipografik Sistèm òtograf kreyòl ayisyen an.

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
•Li e entèprete sijè a •Degaje pwoblematik la •Elabore yon plan •Degaje yon sentèz •Redije yon bouyon •Entwodiksyon •Devlopman •Konklizyon •Reli e korije •Site kek teks agimantatif	Tèks agimantatif Esè • Diskou politik Diskou filozofik	Leve: -Tèm (sijè) -Tèz (pwennvi) -Demach dyalektik -Chema / tèz / antitèz -Klasman lide -Distenksyon ant tèz, agiman, egzanp -Valè tip agiman -Teknik pou redaksyon : entwodiksyon, devlopman, konklizyon -Paragraf e alineya -Konektè lojik -Koyerans -Gramè -Òtograf

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
Konprann resi otobiyografik	Resi otobiyografik	a)Karakteristik -Otè pèsonaj -Evènman reyèl -Pwennvi entèn -Pwennvi sibjektif -Senserite -Temwayaj otantik b)Pwogresyon ak kwonolojik -Seleksyon souvni -Anfans c)Resi otobiyografik -Memwa -Jounal entim Temwayaj

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
•Li e entèprete sijè a •Degaje pwoblematik la •Elabore yon plan •Degaje yon sentèz •Redije yon bouyon •Entwodiksyon •Devlopman •Konklizyon •Reli e korije •Site kek teks agimantatif	Tèks agimantatif Esè • Diskou politik Diskou filozofik	Leve: -Tèm (sijè) -Tèz (pwennvi) -Demach dyalektik -Chema / tèz / antitèz -Klasman lide -Distenksyon ant tèz, agiman, egzanp -Valè tip agiman -Teknik pou redaksyon : entwodiksyon, devlopman, konklizyon -Paragraf e alineya -Konektè lojik -Koyerans -Gramè -Òtograf

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
Konprann resi otobiyografik	Resi otobiyografik	a)Karakteristik -Otè pèsonaj -Evènman reyèl -Pwennvi entèn -Pwennvi sibjektif -Senserite -Temwayaj otantik b)Pwogresyon ak kwonolojik -Seleksyon souvni -Anfans c)Resi otobiyografik -Memwa -Jounal entim Temwayaj

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
Dekouvri kostriksyon yon resi kompleks.	Resi kompleks	a) Kad espas ak tan -Idantifye naratè -Idantite naratè / Etap chema naratif -Sitiyasyon inisyal / Evènman gate sa peripesi -Rezolisyon / Siliyasyon final b) Enrichisman resi • Dewoulman kwonolojik yon resi -Kwonoloji -Retou an aryè -antisipasyon c) Varyasyon rit narasyon an d) Pasaj deskriptif • Deskripsyon ou pòtrè -Pwennvi -Pèsepsyon -Chan leksikal -Metafò -Konparezon e) Agimantasyon nan resi : -Prèv -Agiman / Eksplikasyon -Tèz / Egzanp f) Dekouvri nan teks la fokalizasyon : -Entèn Ekstèn / zewo

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
2. Kòmantè -Li e konprann yon tèks -Elabore yon plan koyeran e lojik -Redije yon bouyon •Entwodiksyon •Devlopman •Konklizon -Reli e korije	Kòmantè	- Lekti lineyè (nètale) - Lekti analitik - Idantifikasyon tip tèks - Metòd apwòch plan tèks - Klasman lide - Teknik pou redaksyon entwodiksyon,devlopman, konklizyon - Paragraf e alineya - Konektè lojik - Koyeran - Gramè - Òtograf

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
- Konprann yon sijè -.....Chèche ide (mobilize konesans ak eksperyans; konsilte ouvraj re-ferans nan bibliyotèk, sou entènèt, entèvyouve moun, espesyalis) - Elabore yon plan ki koresponn ak yon sijè - Òdone e devlope agiman yo ak tout egzanp - Redije entwodiksyon, devlopman ak konklizyon - Reli e korije	Disètasyon	- Diferan tip disètasyon -.....Diferan tip dokiman -.....Analiz dokiman -.....Rechèch dokimantè -.....Diferan tip plan -.....Asosyasyon plan ak sijè -.....Ajansman enfòmasyon -.....Diferan tip agiman -.....Distenksyon ant tèz, agiman e egzanp -.....Teknik pou redaksyon : entwodiksyon, devlopman ak konklizyon -.....Paragraf ak alineya -.....Konektè lojik -.....Gramè ak Òtograf -.....Ekspresyon rapò lojik yo Koyerans

Konpetans	kontni	Aktivite elèv yo ka fè
•Konprann panse ayisyen •Prezante diferan panse ayisyen •Kisa yo rele panse Esplike oryantasyon panse ayisyen yo te vle bay peyia nan zèv yo	Panse ayisyen	Chèche eleman ki pèmèt yo konprann yon panse ayisyen.. • Defini panse ayisyen • Degage panse ayisyen nan zèv antigòn/ravinodyab. Dyakout /Gouvènè. Lawoze/Dezafi.

